

De beste zekerheid is een duurzaam energiebeleid

Dirk Holemans

Nu de relatie tussen Europa en Rusland onder spanning staat, spelen op de achtergrond heel wat geopolitieke overwegingen. De energievoorziening is daar niet de minste van: Poetin heeft in het verleden al getoond dat hij zonder verpinken de gaskraan durft dicht te draaien. Zo loopt Rusland uiteraard broodnodige buitenlandse valuta mis, tenzij het meer gas kan verkopen aan het Oosten. De toenadering tussen Rusland en China staat hier niet los van.

Ondertussen was het ook even opkijken naar het Westen: de Verenigde Staten hebben het voorbije jaar Saoedi-Arabië voorbijgestoken als 's werelds grootste olieproducent. Het bericht van Bloomberg baseert zich op een rapport van de Bank of America Corp. De stijging is verbonden met enorme investeringen in *fracking*, oliewinning door het opblazen van ondergrondse oliehoudende rotsformaties. De bank ziet een sterk verband tussen de groei van de olieproductie, economische groei en de loonstijgingen in tal van Amerikaanse staten.

Dit lijkt een mooi verhaal en suggereert dat we nog wel een tijdje onze economie kunnen laten draaien op de massale input van fossiele brandstoffen. Waarom zouden we in Europa niet gewoon, naast de gebruikelijke energieleveranciers, ook olie aankopen van de Verenigde Staten? Want dat is toch beter dan olie of gas uit Rusland of Libië? En zo kunnen we de energieprijzen in Europa drukken.

De realiteit is echter complexer. Zo is het voorbije jaar niet alleen de productie, maar ook de olieconsumptie in de Verenigde Staten sneller gestegen dan in de rest van de wereld. En de productie blijkt ook in geen enkel opzicht duurzaam: die is zowel ecologisch als economisch een ramp en zal niet blijven duren.

Een subjectieve indruk van een groene denker?

Toch niet, de verschillende bronnen liegen er niet om. Zo schreef Evans-Pritchard, redacteur Internationale Economie van *The Telegraph*, zowat de huiskrant van de Britse conservatieven, begin juli een grensverleggend stuk. Hij stelt onomwonden dat de fossiele brandstofindustrie dé risicofactor van de huidige financiële cyclus is, te vergelijken

met de goedkope hypotheek voor huizen die in de VS de crisis van 2008 in gang zetten. Een kort citaat maakt alles duidelijk: 'Het epicentrum van irrationeel gedrag op de globale markten is verschoven naar het fossiele brandstoffencomplex van olie, gas en kool. Het is daar waar investeerders het meest met goed geld hebben gesmeten in navolging van het slechte. Ze zullen waarschijnlijk achterblijven met een pak waardeloze projecten nu hernieuwbare energietechnologie onder de radar binnensluipt en de as Washington-Beijing een groenere agenda omarmt.'

Vanwaar dat alarmerend perspectief? Wel, er wordt nog amper geld verdiend aan de olie omdat het aanboren van oliebronnen alsnog duurder wordt. Zo is er in de geschiedenis van de Verenigde Staten nog nooit zoveel geïnvesteerd in olie- en gaswinning als de voorbije jaren. Dat betekent paradoxaal genoeg dat de investeringen in schaliegas en -olie zichzelf de das om doen: het stijgend aanbod op de binnenlandse markt drukt de prijs ferm naar beneden. Wachten tot de prijs terug zal stijgen is echter geen optie. Het laaghangend fruit in *fracking*-land in de Verenigde Staten is ondertussen geplukt.

En de risicoanalyse kan nog sterker: Jeremy Leggett, auteur van *Uit de olie*, stelt dat heel de *fracking*-industrie een nieuw voorbeeld is van een Ponzi-systeem. De huidige ontginningen zijn gefinancierd met krediet, verkregen met de belofte van opbrengsten van de komende investeringen in nieuwe ontginningen. Met andere woorden: de nieuwe boorputten worden gefinancierd met de voorspelde opbrengsten van ontginningen die nog niet begonnen zijn! Op het moment dat blijkt dat de toekomstige inkomsten lager uitvallen dan voorzien, stort het systeem als een kaartenhuis in elkaar. De geoloog Berman ziet de schalie-hype dan ook eerder als het pensioenfeest dan als de heropleving van de olie-industrie. Zoals hij in de *New Scientist* schrijft, geraken schaliegasbronnen zeer snel en plots uitgeput, in tegenstelling tot de formele prognoses.

Bovenstaande sluit aan bij een recent rapport van het Internationaal Energie Agentschap (IEA) over energie-investeringen. Het Agentschap ziet de schalieboom in de Verenigde Staten al voorbij haar hoogtepunt in de jaren 2020, waarbij het de wereld terug in de armen van het Midden-Oosten drijft. Met het risico voor het IEA dat er niet voldoende snel geïnvesteerd wordt in deze regio om een terugval in aanvoer te voorkomen. En hierbij gaat het om hallucinante bedragen die nodig zijn om er gewoon voor te zorgen dat de productie op peil blijft. En dan laten we andere risicofactoren, zoals binnenlandse conflicten in combinatie met geopolitiek stratego, nog buiten beschouwing.

Is de productie van fossiele brandstoffen dus onzeker, dan was dit niet de hoofdreden voor de forse uitspraken van de redacteur van *The Telegraph*. De reden zit niet in de afnemende beschikbaarheid van fossiele brandstoffen, maar in het gegeven dat we er van af moeten blijven! Willen we de klimaatopwarming beperken tot 2 graden Celsius, dan mag het CO₂-niveau in de atmosfeer niet uitkomen boven de 450 deeltjes per miljoen (ppm). Het niveau steeg deze lente boven de grens van 400 ppm, het hoogste in meer dan 800 000 jaar. Komt er dus een bindend klimaatakkoord, en het is nog altijd wachten op het eerste argument dat hiertegen pleit, dan zal volgens het IEA tweederde van de reserves van de olie- en gasmaatschappijen fictief worden. Anders gesteld: een serieus deel van de voorziene miljardenopbrengsten van de fossiele brandstofmaatschappijen de komende decennia moet dan geschrapt worden, wat de aandelen van deze maatschappijen zal kelderen, en een nieuwe financieel-economische systeemcrisis kan betekenen.

Zitten we hiermee in een dodelijk dilemma: een financieel-economische of een ecologische crisis? Toch niet. Want er was dat andere opmerkelijke bericht begin deze zomer: Duitsland is een winnaar. En niet alleen in het voetbal. Geholpen door een zonnig voorjaar, voorzag hernieuwbare energie er in een derde van de elektriciteit in de eerste helft van 2014. En op een dag in mei bereikte het aandeel van hernieuwbare energie een piek van 74 procent, zonder dat het netwerk crashte. Voor het eerst in Duitsland – het meest bewolkte land van West-Europa – produceerde hernieuwbare energie meer elektriciteit dan de steenkoolcentrales. En ook in andere landen gaat het vooruit: in het Verenigd Koninkrijk kwam bijna 20 procent van de elektriciteit van hernieuwbare energie, met windenergie op kop met 12 procent. Ondertussen staat ook de technologische innovatie niet stil: de gestage vooruitgang in de efficiëntie van zonnepanelen zal de rendabiliteit van fossiele brandstoffen langzaam maar zeker onderuithalen.

Is Duitsland dan zo speciaal? Eigenlijk niet, het doorliep de standaard energie-evolutie. In de 18de eeuw verbrandde Duitsland hout en in de 19de eeuw steenkool. En in de 20ste eeuw vooral olie. En in de 21ste eeuw zullen het de hernieuwbare energiebronnen zijn.

Benieuwd wat de nieuwe regeringen in ons land op tafel zullen leggen. Zijn ze in staat om eindelijk een samenhangend energie- en klimaatbeleid te formuleren? Of leggen we ons neer bij *business as usual*, en aanvaarden we dat het klimaat opwarmt met meer dan 4 graden? De Vlaamse regering heeft alvast de post van minister van Leefmilieu overbodig gemaakt. De regering zal gewoon uitvoeren wat moet van Europa, maar ook niets meer. Een koploperpositie wordt zelfs bij voorbaat uitgesloten. En ondertussen weten we ook dat de ambities van Europa veel te klein zijn om van een krachtadig klimaatbeleid te spreken.

De bal ligt zo in het kamp van de linkse oppositie, in de politiek en in het middenveld. Het kan de bevolking duidelijk maken wat er te winnen valt met een echt duurzaam energie- en klimaatbeleid: geopolitieke stabiliteit door een kleinere afhankelijkheid van olie- en gasinvoer, economische baat door de creatie van groene jobs in de hernieuwbare sector en, voor alles, een beheersing van de klimaatopwarming die hoop geeft voor de toekomst van onze kinderen.